

M. Inv. O. 12038

/A.

VÖRÖSMARTY MIHÁLY

VÁLOGATOTT

KÖLTEMÉNYEI

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

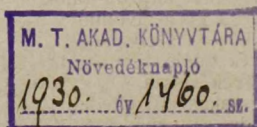
BUDAPEST

1930.

21231

VÖRÖSMARTY MIHÁLY

született Puzstanyéken (Fehérvármegyében), 1800-ban ;
meghalt Pesten, 1855-ben.

KIS GYERMEK HALÁLÁRA.

Eljátszottad már kis játékidat,
Kedves fiú, hamar játszottad el;
Végsőt mosolyga orcád, s a halál
Leszedte róla szép rózsáidat.
Nem csak magad menél, elvitted a
Szülék vidámságát, elvitted a
Legszebb remények gazdag bimbáját.

Ki mondja meg neked, hogy már reggel van? Ah
Ki fog téged megint fölkelteni?
Sirat szülőd és mondja: „Kelj fiam,
Kelj föl szerelmem, szép kis gyermekem!”
Mind hasztalan, te meg nem halod őt:
Alunni fogsz, s nem lesznek álmaid,
Alunni fogsz, s nem lesz több reggeled.

De fájdalom ne bántsa hamvadat;
Mulásod könnyű volt és tiszta, mint
Az égbe visszareppenő sugáré.
A földhöz minket baj s öröm kötöz,
Ohajtjuk és rettegjük a halált:
Te túl vagy már, nincs kétség útadon.

Oh majd ha csendes tiszta éjeken
Föltűnnek a dicső csillagzatok,
Eljősz-e áldást hozni kedvesidre?
Eljősz-e álmaikhoz éjfelenként,
Hogy ég nyugalmát terjeszd rájuk is?
Oh jőj, ölelgesd kis testvéridet:
Orcáikat csókdossa szellemed;
S amely napok tetőled elmaradtak,
Add a szüléknek vissza. Ők együtt
Éljék le megszakasztott életedet,
Es míg porodra hintenek virágot,
Lebegj te őrző angyalként fölöttük.

PÁRJA NINCS.

Perzsi, lelkem álma,
Még az ám a kincs!
Három vármegyében
Könnyen párja nincs.

Haja barna hullám,
Mely közt a remény
Két varázsos szemnek
Csillog közepén.

Lába könnyű lepke,
Játszi kis madár,
Melly az égről földre
Csak mulatni jár.

Járta kelte olyan
Mint a tiszta víz,
Mélyen látszik benne
Minden égi dísz.

S ajka hogy mosolyog!
Oly rózsádon,
Mint mely rózsza völgyben
Terme szabadon.

E hibát ha hagyná
S máskép nézne rám,
Róla mély szüemből
Nyilván vallanám:

Egy van nagy hibája,
Az, hogy nem szeret;
Minden édes szóra
Lejt, dalol s nevet.

Hogy mint Perzsi gyöngyöm,
Olyan drága kincs,
Széles e világon
Még keresve sincs.

A GYÁSZKENDŐ.

Elszáradt a rózsafa,
Fátyolkendő függ rajta;
Hej baj, hej baj!
Nem leszek én vig soha.

Mért nem vártál még reám,
Szép szeretőm, rózsafám!
Hej baj, hej baj!
Mért nem vártál még reám?

A fát ki nem öntözte?
Jászkendőt rá ki tüzte?
Hej baj, hej baj!
A jászkendő fekete.

Vártál volna: itt vagyok,
Mint lőtt szarvas, bágyadok;
Hej baj, hej baj!
Most utánad elhalok.

Fát rózsám nem öntözte,
Jászkendőjét rá tüzte;
Hej baj, hej baj!
A bú ide temette.

Ne virágozz, rózsafa!
Fátyolkendő, függj rajta!
Hej baj, hej baj!
Nem kelek én föl soha.

HEDVIG.

Legenda.

Szóla Isten Gábor angyalához:
„Szép cselédem, fényes Gábor angyal,
Ölts piros két szárnyat vállaidra,
Szegd be nappal, a szép délvilággal,
Arcaidra vedd tavasz derültét,
Végy mosolygóbb ifjuságot arra:
A kicsinyded földre fogsz leszállni,
S a szerelmes lányok bíbor ajkán
Csókot, áldó égi csókot hagyni:
Aki szép, hogy még szebb csókod által,
S aki boldog, boldogabb lehessen.“

És felelt a fényes Gábor angyal:
„Boldog Isten, oh te véghetetlen!
Mely parancs ez! mily kemény ítélet!
Oly parányi bár a föld magában,
De szerelmes szívé lánnya oly sok,
Támadattól a komoly napestig,
S a fagy éjszakáig déli hőtől,
Hogy, ha ezret láttam, visszatérve
Új ezerrel lesz találkozásom;

Mert fűszálként mindenütt terem lány,
 S egy leány sincs, aki nem szerelmes.
 Boldog Isten, oh te végzetetlen!
 Így örökké el leszünk szakadva,
 S Gábor angyal, bár ohajtsa lelke,
 Fényhazáját meg nem látja többé.“

Így felelt a fényes Gábor angyal.
 Mosolyogva monda rá az Isten:
 „Mely leánynak szíve rejt szerelmet,
 Gondolatja mégis feddhetetlen,
 S tiszta, szent és tetszhető az égnek,
 Arra szálljon csókod áldomásul.“

S ment az angyal Hajnal nyílt utána,
 Dal szövődött szárnya zajszeléből,
 Dal, minőt a lélek hall magában,
 Éjein ha boldog álma eljő,

S a nem ösmért tündérhon öléből
 Legrejtettebb vágya visszahangzik,
 És soká és messze járt vigyázva;
 Ifju és agg volt figyelme tárgya,
 S lelt szerelmet mindenütt a földön.

Hőben és fagyok közt a leányszív
 Ége, mint a pártusok vetése,
 Melybe Sámson karja űze lángot.
 S felsohajtá néha Gábor angyal:
 „Istenem! mi bajra hajtasz engem!
 A szerelmes lányka mit kívánjon,
 Mit gondoljon, mint az egy szerelmet?
 Ez hívének szép szemében olvad,
 Az mosolygó ajkin vágyna csüggni,
 Termetét más, s délceg indulatját,
 Sőt hibáit mint bálványt imádja.
 Van, ki fényről, kincsről mér szerelmet,
 S a fagyért ég büszke gondolatban.“

Így az angyal néha felsohajtja,
 S mert előtte, mint a könyv, kitarva
 Leplezetlen állott a leányszív,
 Tarka s tarkább lőn tapasztalása.
 Egy virágszál, egy kis semmi gyakran
 Évig élt a hú leány szívében;
 Mint folyamnak tükre volt a másé,
 Mely utában majd a törpe bokrot,
 Majd kevély fa termetét mutatja;
 Ebben a szerelmek rózsavásznán
 Jégfonállal szöve volt kevélység:
 Abban olvadásig lágy ohajtat,
 Búmerengés, kedv, csapongva játszó,
 Lenge jóság, elmuló szelídség
 A hiúság cifra köntösében
 Változának mint a hold világa,
 Vétlen vétkes vágyaik sokával,
 S álmaiknak minden ezredével.
 És az angyal, más világ lakója,
 Nem találta kedvet mind ezekben,

Nem talála tetszhetőt az égnek.
 S im egy ország föltünék szemébe,
 És egy nemzet messze napkeletről,
 Boldog és nagy, gazdag és hatalmas,
 Mely parancsolt a sebes Dunának,
 S tengerektől tengerig csatázván,
 Nagy királyát s a jót, mint egy istent,
 Os Budában fénnel udvarolta :
 A magyar volt, s nagy Lajos királya.
 Gábor angyal megszállt e vidéken :
 S ahogy ott ült a magas tetőkön,
 Mint ezüst láng, mint egy üstökös fény,
 Rózsafelhő szálla fel Budából,
 Rózsafelhő a Sasok hegyéig ;
 S Gábor angyal így szóla hozzá :
 „Rózsafelhő ! honnan és hová mégy ?“
 „„Szűz leánynak arciról s az égbe.
 Hála Isten, hála szent erődnek !
 Hogy kegyedben szép arcot teremtél.“ “
 S felleg szálla ismét, barna felleg,
 Mint az árnyék, mint az éj palástja !
 S Gábor angyal így szóla hozzá :
 „Barna felhő ! honnan és hová mégy ?
 „„Szűz leányhaj lebbenése voltam.
 Hála Isten, hála szent erődnek !
 Hogy setéllő szép haját teremtél.“ “
 Csillag is szállt kettő fel Budából :
 Szűz leánynak pillantási voltak,
 És imádni kezdtek : „„Hála Isten !
 Hála hogy szép kék szemet teremtél.“ “
 Egy sugár is, természetéhez illő,
 Felhatott a természetért köszönni.
 Végre sánta hangya hajta morzsát
 Felfelé a legmagasb tetőig ;
 S Gábor angyal így szóla hozzá :
 „Sánta hangya, honnan és hová mégy ?“
 Az pedig megállá válaszulván :
 „„Hála Isten, hála szent erődnek !
 Kís fiammal költözém Budában,
 S kő esék rám ; de király leánya,
 Szép s kegyelmes Hedvig fölsegíte,
 S mondá : hangya ! kelj föl, s menj fiaddal.
 S fölkelék, de megfogadtam akkor,
 Hogy nevének emléket hozok föl.“ “
 Szólt, a morzsát feltolá, s tovább ment.
 Gábor angyal látva hallva mindent,
 Amit angyal hallhat, emberek nem,
 Új örömmel, új reménnyel indúlt,
 S nagy Lajosnak várlakába szállott.
 S im király leánya Hedvig ott ült
 Ifjusága hajnalköntösében,
 S rózsafelhők arci, szép hajának
 Gyenge fodra barna kőd valának,
 S minden ami kellem és gyönyör van

Harcban állott természetén, vonásin ;
 S a szemérem diadalma rajtok
 Mint királyné ünnepelt szelíden.
 Gábor angyal ahogy látta mind ezt,
 Elborúla lelke tisztelettel,
 S így imáda: „Hála, hála Isten !
 Hogy kegyedben szép leányt teremtél.“

A királylány csendes ámulattal
 Űlt azonban : a szent könyv előtte
 Nyíltan állt, s a vérivó magyarnak
 Régi nyelvén új csodát beszéle.
 A teremtés titka, Isten, ember
 S a világ valának följegyezve
 Szent soraiban, és az élet álma ;
 A nagy, a várt s rettegett jövődő,
 Melyre holtak sírból fölriadnak,
 S földdel a magas menny összerendül ;
 Vég bíró pedig lesz a nagy Isten,
 S jót, gonoszt a szív szerint ítélend :
 Mind ezek s több fel valának írva,
 S Hedvig olvasá a szent ígéket,
 S így tünődék rajtok önmagában :
 „Ím ezek mi szép ígék, mi szentek !
 Lengyelország hős királya, férjem,
 Kit szivemben hordok, hű jegyelted !
 Nem leend-e megvetett ajándék,
 Majd ha fényben eljövendesz értem,
 S én kitárom a csodák világát
 Ifju, hős, de még vad nemzetednek ?
 Durva nyelve, mellyen eddig a düh
 S a harag vad győzödelme hangzott,
 Általam most szent ígékre hajland ;
 A teremtés titka és az üdvé
 Nem leendnek messze föld virági ;
 Szent körökbe mindenik betérhet,
 És az élet fájáról gyönyörrel
 Dús, öröklő éveket szakaszthat.“

Gondolá, és elfogadta szíve.
 Szárnylebegve függé Gábor angyal
 Vállain a szép királyleánynak,
 S kedvteléssel s üdvözült gyönyörrel
 Néze által rá s a szép sorokra.
 Majd hogy el lón a szándok fogadva,
 A leányra áldó csókja szállott ;
 Égi ajka, mint a gyenge szellő
 Lágyan ére legszebb földi ajkat,
 S csattanása, mint ezüst harangé,
 Mondhatatlan kedves és muló volt.

ILUS PANASZA.

Nagy hiba az nálunk
Egy ily faluban,
Hogy ennyi ember közt
Legény alig van.

Aki józan, hideg
Mint a jégverem ;
Aki boroz, orrán
Bibircsó terem.

Kit nátha nyomorít,
Kit meg a keh bánt ;
Peti balra sántít,
Bandi jobbra szánt.

Hordja el a tatár
Leányságomat,
Én maholnap férjhez
Adom magamat ;

Egyik szőke volna,
S tüzes a haja ;
Másik barna volna,
S borzas mint boglya.

Bükfából váगतok
Férjet magamnak,
A sarokba vetem,
Jó lesz cobornak.

HAJ, SZÁJ, SZEM.

Haj, haj, haj,
Beh szép selyemhaj
Ez a leányhaj !
Bomlott fürti tengerében
Hattyuállak fürdenek benn.
Haj, haj, haj,
Beh szép selyemhaj
Ez a leányhaj.

Száj, száj, száj,
Beh szép rózsaszáj
Ez a leányszáj !
Fülemile danol benne.
Legszebb sor gyöngy ragog benne.
Száj, száj, száj,
Beh szép rózsaszáj
Ez a leányszáj.

Szem, szem, szem,
Beh gyönyörű szem
Ez a leányszem !
Mennysország nyildokol benne,
Szerélem az isten benne.
Szem, szem, szem,
Beh gyönyörű szem
Ez a leányszem.

PUSZTA CSÁRDA.

Ez a csárda nevezetes,
Gólya jár rá, nagy kelepes.
Ha én gólyamadár volnék,
Ilyen házra nem is szállnék.

Hej kívül is, hej belül is,
Ki van itthon, ha beteg is ?
Ki hoz nekem bort eleget,
Piros lánytól hókenyeret ?

Kidőlt bedőlt az oldala,
Bele jár az isten nyila,
A forgósél dúdol rajta,
Boszorkánytánc van alatta.

Puha kenyér eledelem,
Szomjam ellen borral telem,
S ha felindít a szerelem,
A szép leányt megölelem.

Hej, de itt senki nem felel,
Csak az egy gólya kelepel:
Útra készül az is szegény,
Nem ülhet a ház tetején.

Gyerünk innen, fakó lovam!
Tisza ide nem messze van,
A Tiszában megitatok,
A Dunáig meg sem állok.

Isten hozzád, puszta szállás,
Gözútanya, denevérház!
Hordjon el az őszi zápor.
Mért nincs benned egy ital bor.

LABODA KEDVE.

Széles utcán, széles jó kedvében
Megy Laboda bor zúgván fejében;
S minden gyermek, aki látja,
E szót utána kiáltja:
„Hej Laboda, Laboda!
Lábod ide, amoda.“

Széles utcán, széles jó kedvében
Tovább is Laboda megy vesztében,
S egy piros lány, hogy meglátja,
E szót utána kiáltja:
„Hej Laboda, Laboda!
Lábod ide, nem oda!“

S Laboda bemegy piros lányhoz,
A lány bort hoz, csókot ad a borhoz,
Labodát ölébe zárja,
És fülébe mondogálja:
„Hej Laboda, Laboda!
Szíved nekem kaloda!“

De Laboda letekint a lányra:
„Ki mázolt be, szívem ily csodára?“
„Hej hej nagyon szerettem én;
De megcsalt a barna legény.
Hej Laboda, Laboda!
Ölelj meg, ne menj tova.“

„Hazudsz leány, hazudsz, mond Laboda,
Te hagytad a barna legényt oda.“
S kiönti a bort a földre,
A leányt ellöki félre.
„Hej Laboda, Laboda!
Mért haragszol Laboda?“

„Én vagyok a szögfi, a Laboda,
Engem hagytál, te hitetlen, oda,
Ültél pince derekába,
Lemenőknek az utába.
Átkozott légy, piros lány,
Borod méreg, te sárkány.“

Zúgolódva széles bús kedvében
 Megy Laboda s tántorog mentében ;
 S minden gyermek aki látja,
 E szót utána kiáltja :
 „Hej Laboda, Laboda !
 Lábod ide, amoda !“

GÁBOR DIÁK.

Gábor diák mélyen elmerülve
 Ül a lócán, egy nagy könyv előtte ;
 A viláért fel sem pillantana,
 Ha egy filégy reá nem szállana ;
 De már erre csak felpillant,
 S im meglát egy fürgé leányt.
 „Ejnye, húgom, beh piros az orcád,
 Hadd szakasszak róla egy pár rózsát.“

„Gábor diák, hamis Gábor diák !
 Hagyjon békét, mert bizony meglátják.“ “
 „Semmi látás!“ — mond az jó kedvében —
 „Lakodalom van a csók végében.“
 „Jaj ne bántson ! kell sietnem, —
 Elhull pártám, itt felejttem,
 Ah vegye el azt a forró száját.“ “
 „Még egy csókot !“ „Nem, nem !“ “ „Kettőt adj hát.“ —

Gábor diák mélyen elmerülve
 Ül a lócán, egy nagy könyv előtte ;
 S hogy felpillant, egyszer csak elrémül,
 A leány jön búsan s színtelenül :
 „Ej húgom, beh halovány vagy,
 Féltetek hogy el ne hervadj.“
 „Gábor diák, átkozom a csókját,
 Mikor tartjuk meg a lakodalmát ?“ “

„Semmi átok, jőj el pünkösdnapra,
 Addig, rózsám, addig menj dolgozdra.
 Neh egy pár csók ! egyik útra való,
 Másik, ha úgy tetszik, vigasztaló.“
 „Gábor diák ! hátha késő
 Pünkösdnapkor a menyekző ?“ “
 „Semmi késő ! te világ rózsája.“
 „Ej beh hamis az a maga szája.“ “

Gábor diák mélyen elmerülve
 Ül a lócán, egy nagy könyv előtte ;
 A viláért fel nem pillantana,
 Pedig itt van piros pünkösöd napja.
 De elébe jön a leány,
 S egy csecsemőt ringat karján :
 „Ej ej már ezt még sem hittem volna !“
 „Most a világ engem sem csufolna.“ “

„S hogy mosolyog istenadta fattya !“
 „Épen olyan, mint az édes atyja.“ “
 „Mít csináljunk, mit tegyünk galambom ?“
 „Én tudom hogy a Dunába ugrom.“ “
 „Semmi ugrás ! jer a paphoz.“
 Így szól Gábor a leányhoz,
 S nagy szomorún a könyvet becsapja :
 „Soha, soha, ilyen pünkösdi napja !“

A VÁRÓ IFJU.

Megvártalak, kedves, az órára,
 A szép piros hajnal hasadtára,
 Hév volt karom, hogy majd átkaroljon,
 Hév volt ajkam, hogy majd megcsókoljon.

Szívem dobogása volt köszöntöd,
 Valahányszor a szél felsüvöltött,
 S minden árnyék, minden fény sugára
 Termetednek csala csodájára.

Hol maradtál, hol maradt szépséged,
 Rózsaaarcod, violanézésed ?
 Hol fehérlett tél s nyár boszujára
 Hókebeled gerjedelmes árja ?

Lélekedet ed édes illatával
 Mily szerencsés táj szellője szárnyal ?
 S a föld szíve hol dobog alattad,
 Örömeben, hogy te megtapodtad ?

Jaj mi kérdés, mely ohajtozás ez !
 Nem vagy itt, bár a hely s óra kedvez ;
 Itt van a nap, itt van új világa —
 Nem te, békem s vágyaim zöld ága !

Majd ha látsz virágot hervadozva,
 Büszke lombot búsan meghajolva,
 Majd ha látsz kis csermelyt gyors mentében
 Megfáradni völgyek mély ölében ;

S hálni napfényt felhők porlatában :
 Gondold, híved úgy hül nagy buvában,
 Úgy ül, feje lombként lehajolva,
 Élte a virágként hervadozva,
 S fáradt lelke mint a fáradt csermely
 Agg, fogy és vész ; mert te nem jövel el.

FEKETE SZEM.

Szép a kék szem, nem tagadom,
 Én a kékre sem haragszom,
 De a barna szem sugára
 Emlékeztet éjszakára,
 A sötétes éjszakára,
 Boldog szeretők napjára!
 S nekem nappal éjszaka van,
 Fényes delem éjfél tájban.

Pillants egyet, édes rózsám.
 Fekete szemű violám!
 Fekete szem pillantása
 Olyan mint a holló szárnya;
 Ha benézek, tükröt mutat,
 Játékival szívem mulat,
 S boldog vagyok, mint virágszál,
 Mely szűz leány kebelén hál.

KÉK SZEM.

Szép a fekete szem,
 Én azt is szeretem;
 De még szebb a kék szem,
 Kék szemű szerelem.
 Az én szeretőmnek
 Ilyen kék a szeme;
 Valahányszor nyílik,
 Ibolya kél benne.

S hejh mikor benézek
 Mélyen közepébe,
 Látom a szerelmet
 Mulatozni benne;
 Akkor azt gondolom,
 Kedvem nagy voltában:
 Nincs több boldog ember
 Nagy Magyarorszában.

ANDRÁS ÉS BÉLA.

Mely csend ez? mi halál lett úrrá néma falak közt
 Várkony termeiben? kire vár a szörnyü tekintet,
 Félelmekbe s tilos haragok lángjába keverve?
 Oh nagyok! a magasabb fej díszét óva vegyétek:
 Villám csapja meg a jobbot, mely kapdoz utána.

Endre király nagy gondokkal jár büszke lakában.
 Eskü szerint már Béláé országa, ha meghal,
 S Béla dicső bajnok, kül- s belföld tiszteli híré.
 Ah de királyfi mosolyg pólyából Endre szemébe,
 A csecsemő Salamon, s az atyának szíve megindul.
 „Ez ne legyen, gondolja, király? s én hagyjam el őtet?
 Hah! akkor minek is mosolyogsz! sírj, gyermek, örökké.
 És alacsony fejedet siralomnak tengere nyelje.“
 És a kis gyermek mégis mosolyogva tekint rá.
 Győz a szív, elhallgat az ész, elhallgat az eskü.

A szőnyeg kiterül, leteszik közepére ragyogni
 A kardot s koronát, „Haljon meg Béla, ha nem mást,
 Mint koronát választ!“ tompán így hangzik el ajkán
 A vétke szózat, s Béláért gyors követ indul.
 Ő székebe leül és homloka ráncba szedődik,
 Gyilkosok állnak utól, vést villogtatva szemökben,
 És komoran várják a rejtett arcu jövendőt.

Búsan néz a honfi körül, átkozza magában
 A vak visszavonást, mely főt s országokat elront.
 Hallgatnak; de az indulatok sokféle csatáit
 És a terhes időt sziveik dobogása jelenti.
 Béla belép; láng csapja meg a fene gyilkosok arcát.
 A két jelre mutat s „válassz“ mond Endre, gyanúsán
 Mozdulván helyiből. „Választok bátya“ viszonz a
 Fejedelem bátran, s Endrének kardja után nyúl.
 „Kard ada hölgyet, hírt; a kard megvíja, ha szükség,
 A koronát.“ Így szól, s őt Endre ölébe fogadja.

Megtágul a szív, a bús képekre vidámság
 Hajnala kél ismét: magok a két gyilkosok érzik
 A jobb fordulatot, s nyugalommal térnek el onnan,
 Hol közel áll két nagy testvér ölelése halálhoz.
 Endre örül, s vele megzendül a várkonyi szép lak.

A SZERETŐK.

Álmodom én, nem aluszom,	Micsoda fény az a csillag?
Gyönyörűség minden gondom,	Talán a hajnali csillag,
Rózsám keze fejem alja,	Szeretőket összehozó,
Szíve szívem núgodalma.	Szeretőket elválasztó.

Kelj fel, rózsám, ne alugyál
 A szép hajnali csillagnál,
 Majd ha feljön esthajnalra,
 Jőj el vigasztalásomra.

PÁSZTORLÁNY DALA.

Kis rózsá, szép rózsá,	Kis rózsá, szép rózsá,
Gyöngé virágszál!	Vársz-e még tavaszt?
Szeretőd ha volna,	Jaj nekünk! örökre
Igy nem hervadnál;	Elvesztettük azt.
De hervadsz mint magam,	Más virág fog állni
Hull kis leveled:	Száraz ágadon,
Kedves ifjúságom	Más leány örülni
Hull el itt veled.	Pusztá dombomon.

SALAMON.

„Átok reád, magyarok hazája,
 Átok rád, te pártos büszke nép!
 Ingadozzon fejed koronája,
 S mint az árnyék, legyen oly setét.
 Mint kemény kard, oly kemény sziveddel
 Meg ne békélj soha ten feleddel.

És te, Isten! aki fölkenettél,
 Hogy viselném földön képedet,
 Elfelejts, ha meg nem védelmeztél,
 Nem kívánom több kegyelmedet.
 Salamonnak nincs hol maradása,
 Földön nyugta, égre vágyódása.“

A lesujtott angyalként imígyen
 Átkozódik a futó király;
 Tört sisakja, pajzsát elvetette,
 S kardja csorba csonka vasból áll;
 Vért piroslik hősi arculatja,
 Honfivért a kardnak markolatja.

Teste dúlt, de lelke még dulottabb;
 Tátog a seb véres oldalán,
 De nagyobb az, jobban ég szívében,
 Mellyet érez vesztett koronán.
 Futva fut; de bármi gyors futása,
 Vele száguld keble óriása.

S már folyók és rónaság vidéki,
 Bércék, völgyek elmaradtanak,
 S a határnál a futó elébe
 Egy vad erdő lombi hajlanak:
 Ott elvész a bús lovag pályája,
 Rá borúlván rengeteg homálya.

És az év jár; sárga koszorúját
 Váltja, veszti a komor vadon,
 Felzendül az elholt dal koronként
 A viruló ifju lombokon,
 Agg a szarvas, feje ágozatján
 Éve számát büszkén mutogatván.

És az évek múltán a vadonban
 Domb alatt, hol forrás csörgedez,
 Melyhez a vad csörtető robajjal
 Jár, ha hévtől szomjan epedez:
 Egy jámbornak áll kis kápolnája,
 Nyílt, földetlen, ég mosolyg le rája.

Egy letűzött kard a szent kereszt ott,
 És az oltár isten-adta föld.
 Térdepelve éjt napot hosszában
 A remete ott ahítva tölt;
 És ragyogva ömlik el szakála;
 Mindenik szál lelki béke szála.

Kebelében szenvedély hatalmi
 Rég nyugatra csillapodtanak,
 Arcain vad indulat vonási
 Légy-szelídre elsimúltanak:
 Egy ohajtást rejt s mond szíve, szája:
 „Boldogúljon a magyar hazája!”

S elhal a nagy átok, messze tűnven
 A királynak gögös álmai,
 És az ember jobb természetének
 Visszatérven aggodalmai:
 „Légy szerencsés, rokonim hazája!
 S a szerencsét ten erőd táplálja!”

Igy ohajt és teste romladékán
 A halálnak gyilkos karja győz,
 Összeroskad, s hervadó levéllel
 Eltakarja őt a sárga ősz.
 S a királynak puszta sírhazája
 Most vadaknak ordító tanyája.

AZ ELHAGYOTT LEÁNY.

Száraz fának száraz ága,
 Nincs szívemnek boldogsága:
 Elment Bandi katonának,
 Hadakozni a királynak.
 Isten tudja, most ő hol jár,
 Tán tovább ment mint a madár,
 Tengeren túl, hegyeken túl,
 Tán a világ végén is túl.
 Mért nem lett az én katonám,

Hogy őt mindennap láthatnám,
 Ölelhetném, csókolhatnám,
 Haláltól is megváltanám?
 De most ő is odamarad,
 Hazájába el nem juthat,
 S én helyette veszendőre
 Búval megyek esküvőre,
 Búval, búval, búbánattal,
 Míg bennem a lélek kihál.

TÚKÖR.

Tarka kendőd lobogása
 Lelkem édes mulatása;
 Csakhogy hajh a kendő alatt
 Hamis a szív, mely kopogat.

Barna szemed villanatja
 Szívemet fölgyújtogatja;
 Csakhogy a szem hamis követ,
 Csal mikor sír, csal ha nevet.

Piros ajkad szólalása
Paradicsom megnyílása ;
Csakhogy a szó kétélű szer,
Egyszer gyógyít, míg százszor ver.

Vajha orcád tükör volna,
Lelked abban képpé folyna.
S oly szép lennél, milyen igaz,
Vagy oly nem szép, milyen ravasz.

Akkor végre kimutatnád,
Olyan igen szép vagy-e hát?
Vagy szépséged, mint a hínár,
Veszedelmes mély fölött jár ?

SZÉP ILONKA.

I.

A vadász ül hosszú méla lesben,
Vár felajzott nyilra gyors vadat,
S mind fölebb és mindig fényesebben
A serény nap dél felé mutat.
Hasztalan vár ; Vértés belsejében
Nyugszik a vad hús forrás tövében.

A vadász még lesben ül sokáig,
Alkonyattól vár szerencsejelt :
Vár feszülten a nap áldoztáig,
S ím a várt szerencse megjelent :
Ah de nem vad, könnyü kis pillangó,
S szép sugár lány, röpteként csapongó.

„Tarka lepke, szép arany pillangó !
Lepj meg engem, szállj rám kis madár ;
Vagy vezess el merre vagy szállandó,
Ahol a nap nyugodóba jár.“
Szól s iramlik, s mint az őz futása,
Könnyü s játszi a lány illanása.

„Istenemre !“ szóla felszökelve
A vadász : „ez már királyi vad !“
És legottan, minden mást feledve,
Hévvél a lány nyomdokán halad.
Ő a lányért, lány a pillangóért,
Versenyeznek tündér kedvtelésért.

„Megvagy !“ így szól a leány örömmel,
Elfogván a szállongó lepét ;
„Megvagy !“ így szól a vadász, gyönyörrel
A leányra nyújtva jobb kezét ;
S rezzent kézből kis pillangó elszáll ;
A leány rab szép szem sugaránál.

II.

Áll-e még az ősz Peterdi háza ?
 Él-e még a régi harc fia ?
 Áll a ház még, bár fogy gazdasága
 S telt pohárnál ül az ősz maga.
 A sugár lány körben és a vendég ;
 Lángszemében csábító varázs ég.

S Hunyadiért, a kidölt dicsőért,
 A kupák már felvillantanak,
 Ősz vezére s a hon nagy nevéért
 A vén bajnok könnyei hulltanak ;
 Most könyűi, vére hajdanában
 Bőven omlott Nándor ostromában.

„Húnyt vezérem ifju szép sugára“
 Szól az ősz most „éljen a király !“
 A vadásznak vér tolúl arcára
 S még kupája illetetlen áll.
 „Illetetlen mért hagyod kupádat ?
 Fogd fel gyermek, és kövesd apádat.

Mert apád én kétszer is lehetnék,
 És ha ittam, az nincs cenkekért ;
 Talpig ember, akit én említék,
 Nem gyaláz meg ő oly hősi vért !“
 S illetődve s méltóság szemében,
 Kél az ifjú, tölt pohár kezében :

„Éljen hát a hős vezér magzatja,
 Addig éljen, míg a honnak él !
 De szakadjon élte pillanatja,
 Melyben attól elpártolni kél ;
 Egy király se inkább, mint hitetlen :
 Nyűg a népen a rossz s tehetetlen.“

S mind zajosban, mindig hevesebben
 Víg beszéd közt a gyors óra ment.
 A leányka híven és hívebben
 Bámulá a lelkes idegent.
 „Vajh ki ő, és merre van hazája ?“
 Gondolá, de nem mondotta szája.

„Téged is, te erdők szép virága,
 Üdvözölve tisztel e pohár !
 Hozzon isten egykor fel Budába,
 Ősz apáddal a vadász elvár ;
 Fenn lakozva a magas Budában
 Leltek engem Mátyás udvarában.“

Szól s bucsúzik a vadász, rivalva
 Inti őt a kúrthang : menni kell.
 Semmi szóra, semmi biztatásra
 Nem maradhat vendéglőivel.

„Emlékezzél visszatérni hozzánk,
Jó vadász, ha meg nem látogatnánk.“

Mond szerényen szép Ilonka, állván
A kis csarnok végső lépcsőjén,
S homlokán az ifju megcsókolván,
Útnak indul a hold éjjelén.
S csendes a ház, ah, de nincs nyugalma:
Fölveré azt szerelem hatalma.

III.

Föl Peterdi s bájos unokája
Látogatni mentenek Budát;
Minden lépten nő az agg csodája,
Mert sok újat meglepetve lát.
A leányka titkon édes óra
Jövetén vár szép találkozóra.

S van tolongás s új öröm Budában:
Győzelemből várják a királyt,
Aki Bécsset vivó haragában
Vérboszút a rossz szomszédon állt.
Vágyva néz sok hű szem ellenébe:
Nem vidúl még szép Ilonka képe.

„Hol van ő, a nyájas ösmeretlen?
Milly szerencse fordult életén?
Honn-e, vagy tán messze költözötte
Jár az őzek hűvös rejtekén?“
Kérdi titkon aggó gondolattal,
S arca majd ég, majd színében elhal.

S felrobognak hadvész-ülte képpel
Újlaki s a megbékült Garák.
S a király jő, fölség érzetével
Környékeztvén őt a hős apák.
Ősz Peterdi ösmer vendégére,
A király az: „Áldás életére!“

„Fény nevére, áldás életére!“
Fenn kiáltja minden hű ajak;
Százszorozva visszazeng nevére
A hegy és völgy és a zárt falak.
Haloványan hófehér szobornál
Szép Ilonka némán és merőn áll.

„A vadászhoz Mátyás udvarában,
Szép leánykám, elmenjünk-e hát?
Jobb nekünk a Vértes vadonában,
Kis tanyánk ott nyugalmat ad.“
Szól az ősz jól sejtő fájdalommal,
S a bús pár megy gond-sujtotta nyommal.

És ha láttál szépen nőtt virágot
 Elhajolni belső baj miatt:
 Úgy hajolt el, félvén a világot,
 Szép Ilonka titkos bú alatt.
 Társasága lángzó érzemények,
 Kínos emlék, és kihalt remények.

A rövid, de gyötrő élet elfolyt,
 Szép Ilonka hervadt sír felé;
 Hervadása liliomhullás volt:
 Ártatlanság képe s bánaté.
 A király jön s áll a pusztá házban:
 Ok nyugosznak örökös hazában.

A KIS LEÁNY BAJA.

Isten a megmondhatója
 Mennyit szenvedek,
 Testi-lelki nyugodalmam
 Mind eltűntenek.
 Nappal álom forr fejemben,
 Éjjel gond víraszt;
 El sem végzem, már is újra
 Kezdem a panaszt.

A sohajtás tartja bennem
 Még az életet.
 Keblem a sok sohajtástól
 Szinte megreped.
 Csak sovárgok, csak tünődöm,
 Nem tudom, miért?
 Mintha égnék s vágyakoznám
 Bírhatatlanért.

Ah, ha e sovár tünődés
 Tán a szerelem;
 Akkor jaj szegény leánynak,
 Akkor jaj nekem!
 Aki engem úgy szeressen,
 Elve, halva hív,
 Amint én szeretni tudnék,
 Nincs oly férfiszív.

IDÁHOZ.

Nem mondom, hogy szeretlek,
 Mi haszna mondanám?
 Te szómra nem hajolnál
 S csak búmat toldanám.

Nem mondom, mint szeretlek,
 Hol lennék arra szót?
 Nem érez, aki érez
 Szavakkal mondhatót.

Nem mondom, e kebelben
 Mi mély a fájdalom:
 Az ilyen fájdalomnak
 Legjobb a sírhalom.

SZÓZAT.

(1836)

Hazádnak rendületlenül
Légy híve, óh magyar ;
Bölcsöd az s majdan sírod is,
Mely ápol s eltakar.

A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely ;
Áldjon vagy verjen sors keze :
Itt élned, halnod kell.

Ez a föld, mellyen annyiszor
Apáid vére folyt ;
Ez, melyhez minden szent nevet
Egy ezredév csatolt.

Itt küzdtenek honért a hős
Árpádnak hadai ;
Itt törtek össze rabigát
Hunyadnak karjai.

Szabadság ! itten hordozák
Véres zászlóidat,
S elhulltanak legjobbjaink
A hosszú harc alatt.

És annyi balszerencse közt,
Oly sok vizzály után,
Meggfogyva bár, de törve nem,
Él nemzet e hazán.

S népek hazája, nagy világ !
Hozzád bátran kiált :
„Egy ezred évi szenvedés
Kér éltet vagy halált !“

Az nem lehet, hogy annyi szív
Hiába onta vért,
S keservben annyi hű kebel
Szakadt meg a honért.

Az nem lehet, hogy ész, erő,
És oly szent akarat
Hiába sorvadozzanak
Egy átoksúly alatt.

Még jöni kell, még jöni fog
Egy jobb kor, melly után
Buzgó imádság epedez
Száz ezrek ajakán.

Vagy jöni fog, ha jöni kell,
A nagyszerű halál,
Hol a temetkezés fölött
Egy ország vérben áll.

S a sírt, hol nemzet sülyed el,
Népek veszik körül,
S az ember millióinak
Szemében gyászkönyv ül.

Légy híve rendületlenül
Hazádnak, óh magyar :
Ez éltetőd s ha elbukál,
Hantjával ez takar.

A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely ;
Áldjon vagy verjen sors keze :
Itt élned, halnod kell.

KÉSŐ VÁGY.

Túl ifjúságomon,
Túl égő vágyimon,
Melyeknek mostohán
Keserv nyílt nyomdokán ;
Túl a reményeken,
Melyekre hidegen
Éjszinű szemfedőt
Csalódás ujjá szótt ;
Túl a szív életén
Nyugottan éldelém
Mit sors s az ész adott,
Az őszi szép napot.
De hogy megláttalak,
Szép napvilágomat,
Kivántam újlag

Már eltűnt koromat ;
Kivántam mind, amit
Ábrándos álma hitt :
Az édes bánatot,
Mely annyi kéjt adott,
A kínba fult gyönyört,
Mely annyiszor gyötört.
Hiába, hasztalan !
Ifjúság és remény
Örökre veszve van
Az évek tengerén :
Remélni oly nehéz
A kornak alkonyán,
S szeretni tilt az ész
Letűnt remény után.

Ö.

Mért nem vagy virágszál
 Hogy letörhetnélek,
 Lángoló szivemre
 Boldogság jelének ;

S addig esdekelném
 Márvány lábaidnál,
 Míg nem szánakozva
 Hozzám lehajlónál !

Mért nem égi csillag
 Hogy nekem ragyognál,
 Csendes éjfelenként
 Andalgásaimnál ;

Mit mondék ? virág vagy,
 Nem nekem virágzó ;
 Csillag, legderültebb,
 Nem nekem sugárzó ;

Vagy mért nem vagy oltár,
 Mellyen tiszta láng ég,
 Drága és számolyodra
 Letérdepelhetnék ;

Oltár vagy, holottan
 Tiszta lángok égnek,
 Drága és kegyes szent,
 Boldogabb reménynek.

Mért nem, drága szent kép,
 Messze, mint világvég,
 Hogy zarándokolva
 Hozzád vándorolnék ;

Ah, nekem tövis jut
 A szelíd virágból,
 Csalfa, tüztelen fény
 A csillagsugárból ;

S míg szivemben égek
 Oltár számolyánál,
 A szent érzéketlen
 Márványkép gyanánt áll.

LISZT FERENCHEZ.

Hírhedett zenésze a világnak,
 Bárhová juss, mindig hú rokon !
 Van-e hangod a beteg hazának
 A velőket rázó húrokon ?
 Van-e hangod, szív háborgatója,
 Van-e hangod, bánat altatója ?

Sors és bűneink a százados baj,
 Melynek elzsibbasztó súlya nyom ;
 Ennek láncain élt a csüggedett faj
 S üdve lőn a tettlen nyugalom.
 És ha néha felforrít vérapálya,
 Lázbetegnek volt hiú csatája.

Jobb korunk jött. Újra visszazállnak,
 Rég ohajtott hajnal keletén,
 Édes kinja közt a gyógyulásnak,
 A kihalt vágy s elpártolt remény :
 Újra égünk őseink honáért,
 Újra készek adni életet s vért.

És érezzük minden érverését,
 Szent nevére feldobog szivünk ;

És szenvedjük minden szenvedését,
Szégyenétől lángra gerjedünk ;
És ohajtjuk nagynak trónusában,
Boldog- és erősnek kunyhájában.

Nagy tanítvány a vészek honából,
Melyben egy világnak szive ver,
Ahol rőten a vér bíborától
Végre a nap földերülni mer,
Hol vad árján a nép tengerének
A düh szörnyei gyorsan eltűnének ;

S most helyettök hófehér burokban
Jár a béke s tiszta szorgalom ;
S a művészet fénylő csarnokokban
Égi képet új korára nyom ;
S míg ezer fej gondol istenésszel,
Fárad a nép óriás kezével :

Zengj nekünk dalt, hangok nagy tanárja,
És ha zengesz a mult napiról,
Légyen hangod a vész zongorája,
Melyben a harc mennydörgése szól,
S árja közben a szilaj zenének
Riadozzon diadalmi ének.

Zengj nekünk dalt, hogy mély sirjaikban
Őseink is megmozdúljanak,
És az unokákba halhatatlan
Lelkeikkel visszaszálljanak,
Hozva áldást a magyar hazára,
Szégyent, átkot áruló fiára.

És ha meglep bús idők homálya,
Lengjen fátyol a vont húrokon ;
Legyen hangod szellők fuvolája,
Mely keserg az őszi lombokon,
Melynek andalító zengzetére
Fölmerül a gyásznak régi tére ;

S férfi karján a meggondolásnak
Kél a halvány hölgy, a méla bú,
S újra látjuk vészeit Mohácsnak,
Újra dül a honfiháború,
S míg könyekbe vész a szem sugára,
Enyh jön a szív késő bánatára.

És ha honszerelmet költenél fel,
Melly öelve tartja a jelent,
Melly a hűség szép emléketével
Csügg a múlton és jövőt teremt,
Zengj nekünk hatalmas húrjaiddal,
Hogy szivekbe menjen által a dal ;

S a felébredt tiszta szenvedélyen
 Nagy fiakban tettek érjenek,
 És a gyenge és erős serényen
 Tenni, tőrni egyesüljenek ;
 És a nemzet, mint egy férfi álljon
 Ércskarokkal győzni a viszályon.

S még a kő is, mintha csontunk volna,
 Szent örömtől rengedezzen át,
 És a hullám, mintha vérünk folyna,
 Áthevülve járja a Dunát ;
 S ahol annyi jó és rossz napunk tölt,
 Lelkesedve feldobogjon e föld.

És ha hallod, zengő húrjaiddal
 Mint riad föl e hon a dalon,
 Mellyet a nép millió ajakkal
 Zeng utánad bátor hangokon,
 Állj közénk és mondjuk : hála égnek !
 Még van lelke Árpád nemzetének.

PETIKE.

Bús mogorván ül Petike,
 Ha ha ha !
 Péter és bú ! a mennyköbe,
 Mi baja ?
 Anyja kémlí hú szemekkel —
 Jó öreg !
 Azt gondolja, fiacskája
 Tán beteg.
 „Kell galuska, Peti fiam,
 Eszel-e ?“
 „Dehogy eszem, dehogy eszem,
 Ki vele.“
 „Kell bor, édes szép fiacskám,
 Iszol-e ?“
 „Dehogy iszom, dehogy iszom,
 El vele.“
 „Kell-e sarkantyú csizmádra,
 Petikém !
 Kalpagodra toll s mentédre
 Rókaprém ?“
 „Mit nekem toll, mit nekem prém,
 Sarkantyú !
 Ha szivemben, mint a róka,
 Rág a bú !“
 „Kell-e könyv, a szomszéd könyve,
 Biblia ?“
 „Mit nekem könyv, a beszéd mind
 Szófia.

Egy barátom van nekem csak,
 A halál ;
 Az, tudom, hogy innen-onnan
 Lekaszál.“
 „Az egekre ! Peti fiam,
 Meg ne halj :
 Annyi benned a sohajtság,
 Mint a raj.
 Átidézzem tán Juliskát ?
 Láthatnád ?“
 Szól mogorván Péter úrfi :
 „Hol van hát ?“

Ármány adta Péterkéje !
 Még mi nem volt a bibéje !
 Sem kalapja, sem mentéje,
 Sem a sarkantyú zenéje,
 Nem kell neki róka málja,
 Sem a szomszéd bibliája ;
 Nem kell neki bor, galuska,
 De bezzeg kell a Juliska,
 Bár negédes és hamiska,
 De, vidor, szép és piroska.
 Sem chetnék, sem íhatnék,
 Csak Julcsával nyájaskodnék.

„Ej Petikém, szép fiam, hát
 Ez a baj !

Gondom lesz rá, hogy nagyot nőj
 S meg ne halj.
 Most takarodj iskolába
 Rossz fiú!
 Meg ne lássam, hogy pityergesz,
 Félre bú!
 Iskolában a Juliskát
 Elfeledd:
 Isten éltet, tíz év mulva
 Elvehet'd."

AZ ÉLŐ SZOBOR.

Szobor vagyok, de fáj minden tagom;
 Erebben a vér forró kínja dül;
 Tompán sajognak dermedt izmaim;
 Idegzetem küzd mozdúlhatlanúl.

Szemeim előtt képek vonúlnak el
 A népemészto harcok napiból:
 Véraldozók a szent, örök jogért,
 S bérért ölők éjszak csordáiból.

És látom gyermekimnek árnyait,
 A vég csatában elhullottakét,
 Varsó falán s az égő falvakon
 Vad üldözőmnek vérrel írt nevét.

És hallom a vesztett csaták zaját,
 Az árulók bal suttogásait,
 S fejökre hajh, le nem zúdíthatom
 A megcsalottak szörnű átkait.

S nem, sírhatok, bár hő zápor gyanánt
 Szememben a könny százszor megered:
 Midőn kiér a zord világ elé,
 Hideg, kemény jéggyöngyökké mered.

Agyamban egyik örült gondolat
 A másikat viharként kergeti:
 Szent honfitűz, mely áldozatra kész,
 S rút hitszegés, mely nyomban követi:

S a balszerencse minden ostora,
 Mely népem' érte annyi vér után;
 Magas dicsőség a harc reggelén;
 Inség, halál, gyalázat alkonyán.

S szívemben — óh mondhatlan szenvedés! —
 Lázongva forr a szent boszú heve;
 Gyúlt ház az, melly ön gazdájára ég,
 Kít nem ragad ki szomszédok keze.

S holott örökké él a fájdalom,
Nehéz mellem sohajjal van tele ;
De rajta áll megbűvölt gát gyanánt
A szenvedő szív márvány fedele.

Nem szólhatok ; nyögésem néma jaj ;
Szó és fohász kihalnak ajkimon.
A gondolat s az érzés ölyvei
Csak benn tenyésznek gyötrő lángimon.

Emelten függ a harcra szomju kard,
De nem mozdúlnak a feszült karok ;
Dermedten állnak lépő lábaim,
S nagy kinjaimtól el nem futhatok.

Oldódjatok, ti megkövült tagok,
Szakadj fel dúlt keblemből, óh sohaj !
Légy, mint a földrendítő éji vész,
Bútól, haragtól terhes és szilaj.

S te elnyomott szó, hagyd el börtönöd,
Törj át a fásult nemzedék szivén,
Hogy megcsendüljön minden gyáva fül
Mennydörgésedtől a föld kerekén.

Kevés, de nagy, mit szólni akarok :
„Ember, világ, természet, nemzetek !
Ha van jog földön, égben irtalom,
Reám és kínaimra nézzetek !“

Jegyzet: Az élő szobor Lengyelországot példázza. A vers 1841-ben kelt.

NÉVNAPRA.

Úgy áldjon Isten meg neved napján,
Hogy beérhesd vele minden órán.
Legyen élted, mint a virágos fa :
Remény s öröm virágozzék rajta.
Mely sok szívnek keserű gyötrelem,
Legyen neked édes a szerelem.
Igaz legyen s mindig hű, szeretőd,
Ki jobban szeressen, mint te szereted őt.
Bánat ha ér, legyen az rövid éj,
S utána hosszú, boldog nap a kéj.
S bárhova visz tőlünk a szerencse,
Lépésidet emlékünk kövesse.
S rokon érzet tartson köztünk hidat :
Te se felejtsd távol barátidat.

FÓTI DAL.

Fölfelé megy borban a gyöngy ;
 Jól teszi.
 Tőle senki e jogát el
 Nem veszi.
 Törjön is mind ég felé az,
 Ami gyöngy ;
 Hadd maradjon gyáva földön
 A göröngy.

Testet éleszt és táplál a
 Lakoma,
 De ami a lelket adja,
 Az bora.
 Lélek és bor két atyafi
 Gyermekek ;
 Hol van a hal, mely dicső volt
 És remek ?

Víg pohár közt édesebb a
 Szerelem.
 Ami benne keserű van,
 Elnyelem.
 Hejh galambom, szőke bimbóm,
 Mit nevensz ?
 Áldjon meg a három Isten,
 Ha szeretsz.

Érted csillog e pohár bor,
 Érted vív,
 Tele tűzzel, tele lánggal,
 Mint e szív ;
 Volna szívem, felszökелne,
 Mint a kút,
 Venni tőled vagy szerelmet,
 Vagy bucsút.

Hejh barátom, honfi társam,
 Bort igyál.
 Víg, komor, vagy csüggeteg vagy,
 Csak igyál.
 Borban a gond megbetegszik,
 Él a kedv.
 Nincs a földön gyógygerőre
 Több ily nedv.

Borban a bú, mint a gyermek
 Aluszik.
 Magyar ember már busúlt sok
 Századig.

Ideje, hogy ébredessen
 Valaha :
 Most kell neki felvirúlni,
 Vagy soha.

Bort megissza magyar ember,
 Jól teszi ;
 Okkal móddal meg nem árthat
 A szeszi.
 Nagyot iszik a házáért
 S felsivít :
 Csakhogy egyszer tenne is már
 Valamit.

No de se baj, másképp leszen
 Ezután ;
 Szóval, tettel majd segítünk
 A hazán.
 Ha az Isten úgy akarja
 Mint magunk,
 Szennyet rajta és bitor bünt
 Nem hagyunk.

Rajta társak hát, igyunk egy
 Húزامost ;
 Bú, szerelmek, házi gondok
 Félre most :
 A legszentebb-, legdicőbbért
 Most csak bort,
 De ha kellend, vérben adjunk
 Gazdag tort !

A legelső magyar ember
 A király :
 Érte minden honfi karja
 Készen áll.
 Lelje népe boldogságán
 Örömet,
 S hír, szerencse koszorúzza
 Szent fejét !

Minden ember legyen ember
 És magyar,
 Akit e föld hord s egével
 Betakar.
 Egymást érte, boldogítva
 Illy egy nép,
 Bármí vésszel bizton, bátran
 Szembe lép.

Ellenség vagy áruló, ki
 Hont tipor,
 Meg ne éljen, fogyjon élte
 Mint e bor.

Áldott földe szép hazánknak,
 Drága hon,
 Meg ne szenvedd soha őket
 Hátadon!

S most hadd forrjon minden csepp bor,
 Mint a vér,
 Mellyet hájdan frigyben ontott
 Hét vezér;
 S mint szikrája a szabadba
 Felsiet,
 Úgy keresse óhajtásunk
 Az eget.

Légyen minden óhajtásunk
 Szent ima,
 S férfi keblünk szent imáink
 Temploma.
 És ürítsük a hazáért
 E pohárt:
 Egy pohár bor a hazáért
 Meg nem árt.

Érje áldás és szerencse
 Mindenütt,
 Ahol eddig véremésztő
 Seb fekütt.
 Arca, melly az ősi bútól
 Halovány,
 Felderüljön, mint a napfény
 Vész után.

Hű egyesség tartsa össze
 Fiait,
 Hogy leküzdje éjszak rémes
 Árnyait:
 Künn hatalmas, benn virágzó
 És szabad,
 Bizton álljon sérthetetlen
 Jog alatt.

S vér, veríték vagy halál az,
 Mit kíván,
 Áldozatként rakjuk azt le
 Zsámolyán,
 Hogy mondhassuk csend- s viharban:
 „Szent hazánk!
 Megfizettük mind, mivel csak
 Tartozánk.“

FELEDÉS.

Elfelejténélek,
Ha tudnám,
Hogy azután békén
Alunnám.

Álmodoznám fényes
Reggelig,
És mulatnék késő
Éjfelig :

De ha elfelejtlek,
Meghalok ;
Innen új világra
Virradok.

S van-e angyal ott is
Mint te, lány,
Kit szeressek oly hön
S igazán ?

MÁK BANDI.

Esküszik Mák Bandi, a szomszéd is hallja,
Hogy fejét szomorú bujdosásnak adja,
Földetlen földig megy, mert Böske megcsalta !
Vele nyájaskodott, szívét másnak adta.
Ballag, ballag, már is megy a kertek alatt,
Játszik tóban a hal, de ő nem fog halat.
Nehéz káromkodást kever sohajtással,
Szája keseredik sokféle adtával.

Ballag, ballag Bandi s amint ott elballag,
Hol tő felé nyílik a kis sötét ablak,
— Hejh sokat mulatott annak közelében —
Most harag és nagy bú forog elméjében.
Megáll, nagyot sohajt, nézeget befelé,
De Böske még nem jön a kerten kifelé.
Bandi megindul, de bundáját honn hagyta :
Haza kell még menni, ez a gondolatja.
Megy, megjön s a bundát tő szélén leteszi ;
Hejh nehéz a bunda, mert nagy bú terheli.
Csak sohajt, csak búsul, és csak néz befelé,
Hiába ! Böske még nem indul kifelé.
Mert a felső színben a tehenet feji,
Gyakran fohászodik és hullnak könnyei.
Megint csak megindul Bandi, de nem mehet.
Cifra bokréta van tükörfia megett ;
A hitetlen Böske még tegnap kötötte,
Nagyon megkívánja, hazamegy érette.
Lassan megy, mint akit akasztani visznek :
Nem lehet több kinja vesztendő embernek.
Hiába, hasztalan, már megint csak itt van :
Föld is nyög alatta nehéz bánatjában.
De Böske csak nem jön a kerten kifelé,
Akármint tekintget Mák Bandi befelé.
Harmadszor is Bandi meg csak hazamegyen,
Gondolja, valami tán még van a szegen.

Van is ; de nem egyéb, egy üres tarisznya ;
 Azt nagy szomorúan nyakába akasztja.
 Most már nincsen többé, miért hazamenjen ;
 Ideje, ha akar, hogy útnak eredjen.
 Immáron megyen is végső elszánással,
 Szárcsa, réce nézik vidor bámulással :
 Egy szikrát sem félnek nehéz bundájától,
 Lesütött fejétől, lassu járásától.
 Ha ő velük együtt most madár lehetne,
 A tó fenekére mélyen lemerülne,
 Megfogódnék a nád keserű torzsában,
 Ott halna meg a nagy víz alatt buvában.
 De ő már csak megyen, mert nyakán az iga,
 Bár szíve csikorog mint a rossz talyiga.
 S mit látnak szemei ? Amint néz befelé,
 Böske csakugyan már megindult kifelé.
 Ólban és konyhában dolgát elvégezte,
 Lépéseit ide jó isten vezette.
 Fekete szép haját a nap ragyogtatja,
 Szálló sugárait rajta elnyugtatja.
 Piros mint a pipacs sirástól orcája,
 Most is harmatozik két szeme pillája.
 S Bandi mint a részeg nem jár egyenesen :
 Utat kanyarodva Böske felé veszen.
 Szerelem és harag és bú fornak benne,
 Ha rossz csupor volna, tán el is repedne.
 „Hejh Böske, dolgozban úgy áldjon istened,
 Amint megszolgáltad és magad keresed.
 Nézd, elbúsultomban lelkem bújdosóvá,
 El is megyek én még, Isten tudja hová.
 Háromszor, mert sokat otthon felejtettem,
 Elkezdett utamból vissza-visszatértem ;
 Addig a fényes nap rajtam elnyúgodott,
 Nagy bujdosásomban setétségnek hagyott.
 Azt gondoltam, ha még egy kis szived volna,
 Lejönél s előmbe szemed világolna :
 Keskeny a hid nagyon, meglátnám az utat,
 Hozzád siettemben nem szegném nyakamat.“
 De Böske így felel : „Mit mondasz te nekem ?
 Hogy bürün mentedben világolna szemem :
 A tűz sem világít, ha rá zápor esik,
 Szemem mint a sűrű zápor úgy könnyvezik.“
 Így szól és lemegyen, megbotlik a lába,
 Estében Bandinak borúl a nyakába.
 Bandi sem aluszik, Böskét megöleli,
 S nagy elbúsulással tovább, tovább viszi,
 Viszi és esküszik : „Bakony erdejébe
 Elviszlek, galambom, világ közepébe.
 Magas hegyek között őz és szarvas legel,
 Egy forrásból iszik szegénylegényekkel.
 Ott terem a sok pénz vén zsidó zsebében,
 Kit zivatar kerget a csere szélében.
 Ott sütöd te nekem ingyen kenyereket,
 Meg nem vett vászonból varrod rét üngömet.

Ott hallgatjuk együtt zöld erdő zúgását,
 Párja után nyögő gilice bűgását,
 Sátort út fölöttünk minden fának lombja :
 Te leszesz szívemnek szelíd vadgalambja.“
 De Böske így felel erre szép okokkal :
 „Jaj nem jó ott lakni dühös farkasokkal.
 Zöld erdőnek lombja, száraz fának ága
 Sok szegény legénynek lett rossz mulatsága.
 Ne vigy tovább rózsám, látod úgyis megyek,
 Neked oltár előtt nagy esküvést teszek :
 Teljes életemben Isten úgy áldjon meg,
 Mint hozzád hű vagyok s igazán szeretlek“.
 Erre nagy útjából Bandi visszaindul :
 Bakony erdejéhez még képpel sem fordúl,
 Szánt, vet, gazdálkodik szép feleségével,
 S megtelik a kis ház sok apró gyermekkel.

LAURÁHOZ.

Nagy szálla vagy szememben, kis leány !
 Nem látok, bár szememben nincs hiány ;
 Nem láthatom miattad a napot ;
 Hajh az nekem már rég lenyűgodott.

Nem láthatom miattad a tavaszt,
 Elégeté hő szenvedélyem azt ;
 Nem láthatok sem földet, sem eget,
 Csak tégedet, csak bűvös képedet.

És kérdezem, a nap rajzolt-e le,
 Hogy a világ képeddel oly tele ?
 Ez jár velem, ez kísér mindenütt,
 Mint üldöző mindenhol rajtam üt.

Nem látok mást, mint holló hajadat,
 Hamis szemed és kedves arcodat,
 Szeretlek-e, vagy tán örült vagyok ?
 Tudná az ég, nem szabadúlhatok.

Hozzad vagyon láncolva szellemem,
 S e szellemlánc legfájóbb szerelem ;
 Hozzad van az teremve mint az ág,
 Letörve már, és mégsem holt virág.

Eltépjem-e a kínos láncokat ?
 Megélhet-e az ág, ha leszakadt ?
 Sorsom te vagy, egy szód, lehelleted,
 S élek halok, amint te végezed.

KESERŰ POHÁR.

Ha férfi lelkedet
 Egy hölgyre föltevéd,
 S az üdvösségedet
 Könnyelműn tépi szét;
 Hazug szemében hord mosolyt
 És átkozott könyűt,
 S míg az szivedbe vágyat olt
 Ez égő sebet üt;
 Gondold meg és igyál:
 Örökké a világ sem áll;
 Eloszlik mint a buborék,
 S marad, mint volt, a pusztá lég.

Ha, mint tenelkeden,
 Függeél barátodon,
 És nála titkaid:
 Becsület és a hon,
 S ő sima orgyilkos kezét
 Befúrja szivedig,
 Míg végre sorsod árulás
 Által megdöntetik;
 Gondold meg ... stb.

Ha szent gondok között
 Fáradtál honodért,
 Vagy vészterhes csatán
 Ontottál érte vért,

S az elcsábúltan megveti
 Hű buzgóságodat,
 S iesz aljas-, gyáva-, és buták
 Kezében áldozat;
 Gondold meg ... stb.

Ha fájó kebleden
 A gondok férge rág,
 S elhagytak hitlenül
 Szerencse és világ,
 S az esdett hír, kéj s örömed
 Mind megmérgezve van,
 S remélni biztosabbakat
 Késő vagy hasztalan;
 Gondold meg ... stb.

S ha bánat és a bor
 Agyadban frigyre lép,
 S lassanként földerül
 Az életpusztá kép,
 Gondolj merészet és nagyot,
 És tedd rá éltedet:
 Nincs veszve bármi sors alatt
 Ki el nem csüggedett.
 Gondold meg és igyál:
 Örökké a világ sem áll;
 De amíg áll, és amíg él,
 Ront vagy javít, de nem henyel.

HONSZERETET.

Szeresd hazádat és ne mondd:
 A néma szeretet
 Szűz mint a lélek, melynek a
 Nyelv még nem véthetett.

Tégy érte mindent: éltedet,
 Ha kell, csekélybe vedd;
 De a hazát könnyelműen
 Kockára ki ne tedd.

S nem csak dicsőké a haza;
 A munkás pór, szegény,
 Bár észrevétlen, dolgozik
 A hon derületén.

Tűrj érte mindent ami bánt,
Kint, szégyent, és halált;
De el ne szenvedd, el ne tűrd
Véred gyalázatát.

S ne csak veszélyben légy serény,
A béke veszesebb,
S melyet vág álmos népeken,
Gyógyíthatlanb a seb.

Gondold meg, mennyit érsz: [eszed,
Szived, pénzed, karod,
S fukar légy, alkván a honért,
Ha azt feláldozod.

S midőn a legtöbb emberek
Csüggednek várni jót
Családjok-, társaik- s magokért,
Ha sorsok csalfa volt;

Midőn nem méltatott erény
És bűn, mely célt nem ér,
Kifárad újra küzdeni
A vágyott javakért;

Midőn a legbuzgóbb anya
Remény- s munkátalan,
S a veszni indult gyermekért
Csak sóhajtása van;

Te még, oh honfi, ébren állj,
Remélni, tenni hő,
Mig a honból, kin lelked függ,
Van egy darabka kő.

S midőn setét lesz a világ
És minden tűz kiég,
A honfiszívben fenmarad
Egy élő szikra még.

S hol honfi húnyt, e szikra ég
Fenn a sírhalmokon,
Bal századoknak éjin át
E lángban él a hon.

S kihúlt hamvából a dicső
Göröghon újra kél,
Felhozza régi hőseit
E szikra fényinél.

E szikra a hon napja lesz,
S hol fénye hön ragyog,
Az élet a hon kebelén
Újúlva feldobog.

És újra felvirúl a föld
 Amerre a szem néz,
 És minden, aki rajta él,
 Munkára tette kész.

S a nemzet isten képe lesz,
 Nemes, nagy és dicső,
 Hatalma, üdve és neve
 Az éggel mérkező.

Oh honfi, őrizd e tüzet,
 S ne félj, ha vész borúl:
 E szikra fényt ad és hevet
 S ég olthatatlanúl.

SZABAD FÖLD.

E ház, hová most lábamat teszem,
 Fáradt fejem békén pihentetem,
 Hol a konyhán barátságos tűz ég,
 S mellette fürge, gondos feleség;
 E honi föld, mit szántok és vetek,
 Hol hőt, fagyot gyakorta szenvedek,
 Mely táplál engem s kis szolgálóimat,
 S keblébe végre híven befogad;
 E föld, e ház, e kert — megérhetém,
 Akarta Isten, hogy most mind enyém.
 Nem ismerém e szót mind e napig:
 A puszta lélek volt enyém alig.
 Most bizton állok itt sajátomon,
 És áldlak érte kétszer drága hon!
 Talán nem adtam vért, nem őseim;
 De fáradoztak híven kezeim;
 S munkám után virító lett a föld,
 Isten- s embernek benne kedve tölt.
 Szép a vetés, dús volt az aratás,
 Sok gond után kedves vigasztalás.
 Most már enyém e munkán vett örök,
 Mit ím örömkönyűvel öntözök!
 S ne mondja senki, hogy henyén talált:
 Szolgáltam érte országot, királyt.
 Majd gyermekimre szállnak javaim,
 Rájok maradnak tartozásaim;
 Adónkat, legyen bár pénz, munka, vér,
 Örömmel adjuk biztos napokér';
 S erős lesz országunk, nagy a király,
 Hol ennyi ember boldog hont talál.

TÓT DEÁK DALA.

Ha kedvem elborúl,
Mert pénzem nincs, vagy nem is volt,
Nadrágom, csizmám csupa folt,
S kapcám mégis szorúl :
Csak rajtad bámulok,
S tüstént kigyógyulok,
Roppant világ,
Dicső világ !

Mi szépek tájaid :
A hegy, völgy és a nagy terek,
Hol dús kalászkok rengenek,
És zöld borág virít ;
Mely drága gyűjtemény,
És ez mind nem enyém !
Oh szép világ,
Gazdag világ !

Akárhová megyek,
— S miért ne mennék? nem tudom —
Szép városokhoz visz a nyom,
Hol megpihenhetek ;
Pedig látá az ég,
Egy házat sem rakék.
Oh szép világ,
Pompás világ !

S ha féktelen vizár,
Jég, tűz, vihar pusztítanak,
S ház és mező megromlanak :
Mi gondom? semmi kár !
Az ég be nem szakad,
A föld még megmarad.
Erős világ,
Szilárd világ !

S ha itt-ott' éhezem,
Mi baj? van aki jól lakott,
És hány van, aki jót ivott !
Ha ezt elképzelem :
Étvágyam csöndesül,
A sor majd rám kerül.
Oh jó világ,
Boldog világ !

S nem ingyen süt-e rám
Az Isten napja mindenütt ?
Kivévén, már ha lefeküdt,
S akkor sincs éjszakám :

A hold leszen napom,
Világát bámulom.
Arany világ,
Ezüst világ!

S ha mindezt megunom,
Csak tőlem függ, mivé legyek.
A legdicsebb magyar leszek,
Mihelyt csak akarom:
Hazám' nagyvá teszem,
Ki szólhat ellenem?
Dicső világ,
Magyar világ!

S ha majd nagy úr leszek:
Ispán, alispán, potrohos,
Magam, cselédem aranyos,
S mind rajtam függenek:
Ki hinné: én vagyok,
Ki most itt koplalok?
Oh szép világ,
Dicső világ!

ÁBRÁND.

Szerelmedért
Feldúlnám eszemet
És annak minden gondolatját,
S képzelmim édes tartományát;
Eltépném lelkemet
Szerelmedért.

Szerelmedért
Fa lennék bérc fején,
Felölném zöld lombozatját,
Eltúrném villám s vész haragját,
S meghalnék minden év telén
Szerelmedért.

Szerelmedért
Lennék bérc-nyomta kő,
Ott égnék földalatti lánggal.
Kihalhatatlan fájdalommal,
És némán szenvedő,
Szerelmedért.

Szerelmedért
Eltépett lelkemet
stentől újra visszakérném,
Dicsőbb erénnyel ékesítném,
S örömmel nyújtánám neked
Szerelmedért!

A MERENGŐHÖZ.

(Laurának.)

Hová merült el szép szemed világa?
 Mi az, mit kétes távolban keres?
 Talán a múlt idők setét virága,
 Min a csalódás könnye rengedez?
 Tán a jövőnek holdas fátyolában
 Ijesztő képek rémé jár feléd,
 S nem bízhatol sorsodnak jóslatában,
 Mert egyszer azt csalúton kereséd?
 Nézd a világot: annyi milliója,
 S köztük valódi boldog oly kevés.
 Ábrándozás az élet megrontója,
 Mely kancsalúl, festett egekbe néz.
 Mi az, mi embert boldoggá tehetne?
 Kincs? hír? gyönyör? Legyen bár mint özőn,
 A telhetetlen elmerülhet benne,
 S nem fogja tudni, hogy van szívöröm.
 Kinek virág kell, nem hord rózsaberket;
 A látni vágyó napba nem tekint;
 Kéjt vesz, ki sok kéjt szórakozva kerget:
 Csak a szerénynek nem hoz vágya kint.
 Ki szívben jó, ki lélekben nemes volt,
 Ki életszomját el nem égeté,
 Kit gőg, mohó vágy s fény el nem varázsolt,
 Földön honát csak olyan lelheté.
 Ne nézz, ne nézz hát vágyaid távolába:
 Egész világ nem a mi birtokunk;
 Amennyit a szív felfoghat magába,
 Sajátunknak csak annyit mondhatunk.
 Múlt és jövő nagy tenger egy kebelnek,
 Megférhetetlen oly kicsin tanyán;
 Hullámin holt fény s ködvárak lebegnek,
 Zajától felréműl a szívmagány.
 Ha van mihez bízhatnod a jelenben,
 Ha van mit érezz, gondolj és szeress,
 Maradj az élvvel kínáló közelben,
 Tán szebb, de csalfább távont ne keress.
 A bírhatót ne add el álompénzen,
 Melyet kezvedbe hasztalan szoríts:
 Várt üdvöd kincse bánat ára léssen,
 Ha kart hizelgő ábrándokra nyitsz.
 Hozd, oh hozd vissza szép szemed világát;
 Úgy térjen az meg, mint elszállt madár,
 Mely visszajő ha meglelé zöld ágát,
 Egész erdő viránya csalja bár.
 Maradj közöttünk ifju szemeiddel,
 Barátod arcán hozd fel a derűt:
 Ha napja lettél, szép delét ne vedd el,
 Ne adj helyette bánatot, könyűt.

Jegyzet. Ezt a költeményét menyasszonyához, Csajághy Laurához írta.
 1843-ban vette feleségül.

HYMNUS.

Isten segíts! királyok Istene!
 Emeld fel hozzád a király szívét,
 Értelme legyen mint napod szeme,
 Hogy végig lássa roppant helyzetét,
 Hogy aki fényben milliók felett van,
 Legyen dicsőbb erényben, hatalomban.

Isten segíts! népeknek Istene!
 Tedd jóra munkássá e nemzetet,
 Hogy amihez fog óriás keze,
 Végére hajtson minden kezdetet.
 Add, hogy mit emberész és kéz kivíhat,
 Ne várja mástól mint szerencsedíjat.

Isten segíts! országok Istene!
 Ruházd fel áldásoddal e hazát,
 Hogy mint az őskor boldog édene
 Dúsan virítson bérceken, síkon át,
 És míg keblén a hűk örömben élnek,
 Pallost mutasson fondor ellenének.

Isten segíts! szabadság Istene!
 Add, hogy megértsük e nagy szótátot,
 Adj csüggedetlen szívvel is vele,
 Hogy túrni tudjuk, mint szent közjogot:
 Tiszteljük azt a törvény érc szavában,
 S ha vinni kell, a vérnek bíborában.

Mindenható egyesség Istene,
 Ki összetartod a világot!
 Engedd, hogy bármi sorsnak ellene
 Vezessen egy nemes s nagy gondolat,
 Hogy nemzetünknek mindenik nyomára
 Ragyogjon emberméltóság sugára.

A SZEGÉNY ASSZONY KÖNYVE.

Egy szegény nő, Isten látja,
 Nincs a földön egy barátja,
 Agg, szegény és gyámolatlan,
 Ül magán a csendes lakban.
 Gyásza nincsen, gyásza rég volt,
 Még midőn jó férje megholt;
 De ruhája mégis gyászol:
 Szíve fél a tarkaságtól.
 Dolga nincs, hogy volna dolga?
 Kis ebédhez nem kell szolgál,
 S az ebédnél nincs vendége,
 Csak a múlt idők emléke.
 Aki maga néz a tálba,
 Azt az étel nem táplálja:
 Több annak a gondolatja,
 Mint amennyi jó falatja.
 Gondol vissza és előre
 A sok jó és bal időre,
 S félig étel, félig bánat:
 Mindkettőbe belefárad.

Hejh nem így volt hajdanában,
 Míg nem járt özvegyruhában:
 Tele kamra, tele pince
 S mindig kézben a kilincse,
 És szegénynek és boldognak
 Udvar és ház nyitva voltak.
 Vendéget nem kelle kérni:
 Önként szoktak ők betérni,
 Viz' dicsérni, bor' fecsélni,
 És a gazdát nem kimélni.
 A szegény, kit Isten küldött,
 Ide gyakran beköszöntött,
 És azon mit innen elvitt,
 Lelkében nem tört meg a hit:
 Nem hideg pénz, hideg arcok;
 Eleség volt az ajándok.
 És ha néha úgy történék,
 Bár nagy ritkán, nem jött vendég,
 Akkor sem lőn üres a ház,
 Bőven volt az istenáldás:
 Jobbra, balra a sok gyermek
 Játszottak és verekedtek,
 S gondjaiért az anyának
 Sok bajt, örömet adának.

Hajh azóta csak bút látott,
 Hogy a gazda sirba szállott:
 Gyermekai szétfutottak
 Napkeletnek, napnyugotnak,
 S a szegény nő elhagyatva
 Úgy maradt mint a szedett fa.

Az idő jár, s ő csak megvan,
 Hol reményben, hol bánatban,
 Szűken teng kis vagyonából,
 És ha néha sorsa fordúl,
 Gazdálkodni még most sem tud,
 Ha neki van, másnak is jut:
 Jobb időkből rossz szokása,
 Hogy a könnyeket ne lássa,
 Megfelezní kis kamráját,
 S maga gyakran szükségét lát.

Most ott ül az asztal mellett,
 Imakönyvében keresget
 Könyvét híják Rózsáskertnek,
 Melyben szent rózsák teremnek,
 Régi, jó, de kopott jószág,
 Melyet még csak a barátság
 S egy pár ernyedt szál tart össze,
 Olly igen meg van viselve,
 S im kopognak, és köhentve
 Az öreg jó Sára lép be:
 „Isten áldja meg, nagyasszony!
 Most ugyan csak legjobb itthon.
 Jó hogy ilyenkor ki nem jár,
 Majd elvesztem, oly nagy a sár“
 „Hát mi jót hoz, Sára néni?“
 „Istenem! bár tudnék hozni.
 Egy kéréssel jöttem volna,
 Ha miatta meg nem szólna.
 Oly nehéz most a szegénynek,
 Tán jobb volna, ha nem élnek.
 Imádságos könyvet kérnék,
 Higye meg, most oly jól esnék.
 Mert hiszen ha már az ember
 Szépszerint jól lakni sem mer,
 Már ha szűken él kenyérrel,
 Éljen Isten igéjével.
 Így legalább árva lelkünk'
 Az imádság tartja bennünk.
 Itt, tudom, van heverőben:
 Adjon az Isten nevében.“

„Jó asszony, felelt az özvegy,
 Könyvem nincs több, csak ez az egy,
 De ha már úgy megkivánta,
 És ettől függ boldogsága,

Vegye egy felét jó névvel,
 Én beérem más felével."
 S fele ide, fele oda,
 Könyvét két felé osztotta.

Most a két jó öreg asszony,
 Hogy semmi jót ne mulasszon,
 Fél könyvből, de nem fél szívvvel
 Imádkoznak este reggel,
 S ha van Isten mennyországban,
 Nem imádkoznak hiában.

Jegyzet. Ez a szegény asszony, akiről a költemény szól,
 Vörösmarty Mihály édesanyja.

HARCI DAL.

Azért, hogy a szabadság
 Vérben fűrösztí zászlját;
 Azért, hogy szent nevére
 Hálátlan és gaz vést kiált,
 Ne lássam, oh dicső hon!
 Halványan arcodat;
 Vagy drágán megfizessék
 E halványságodat.
 A sikra, magyarok!
 Fegyvert ragadjatok.
 Hazánkat újra meg kell váltani.
 E drága föld színét
 Borítsák szerte-szét
 A pártütőknek véres csontjai.

A fondor hatalommal
 Rabló, zsvány szövetezett;
 S a nép szivébe mérget,
 Undok koholmányt ültetett.
 S a nép, melyet szabaddá
 Emeltél föl veled,
 Most irtó háborút kezd
 Oh nemzet, ellened.
 A sikra magyarok!
 Fegyvert ragadjatok.
 Hazánkat újra meg kell váltani.
 E drága föld színét
 Borítsák szerte-szét
 A pártütőknek véres csontjai.

Alant apáink sirja;
 Itt minden rög, fűszál miénk;
 Egy ezredéves harcban
 Véráldozattal öntözénk.
 Magyarok lelke áll őrt
 Minden fűszál felett;
 Magyarnak lelke, karja
 Véd minden porszemet.
 A sikra, magyarok!
 Fegyvert ragadjatok.
 Hazánkat újra meg kell váltani.
 E drága föld színét
 Borítsák szerte-szét
 A pártütőknek véres csontjai.

Isten, világ ítéljen!
 Ha vétettünk is valaha,
 Kiszenvédénk, s megadtuk
 Embernek ami ős joga.
 Zászlónkon a szabadság
 S függetlenség ragyog!
 Vész és halál reá, ki
 Ez ellen fegyvert fog.
 A sikra magyarok!
 Fegyvert ragadjatok.
 Hazánkat újra meg kell váltani.
 E drága föld színét
 Borítsák szerte-szét
 A pártütőknek véres csontjai!

EMLÉKKÖNYVBÉ.

(1849 okt. 10.)

Setét eszmék borítják eszemet.
Szivemben istenkáromlás lakik.
Kivánságom: vesszen ki a világ
S e földi nép a legvégső fajig.

Mi a világ nekem, ha nincs hazám?
Elkárhozott lélekkel hasztalan
Kiáltozom be a nagy végtelent:
Miért én éltem, az már dülva van.

Ily férfitől, nemes hölgy mit kívánsz
Emléklapodba? Inkább adj nekem
Hitet, sejtelmet, egy reménysugárt,
Hogy el nem vész, hogy él még nemzetem.

Koldulni járnék ily remény- s hitért,
Megvenném azt velöm- és véremen.
Imádkozzál — te meghallgattatol —
Az tán segíthet ily vert emberen.

MINT A FÖLDMIVELŐ.

Mint a földmivelő jól munkált földbe magot vet
S várja virulását Istene s munka után:
Úgy a sirokkal felszántott földbe halottit
Hordja koronként a végtelen emberiség,
És haloványon a dús, a szegény és a koronás fők
Mennek alá, vig, bús, balga, mogorva vegyest.

A VÉN CIGÁNY.

Húzd rá cigány, megittad az árát,
Ne lógasd a lábadat hiába;
Mit ér a gond kenyéren és vízen,
Tölts hozzá bort a rideg kupába.
Mindig így volt e világi élet,
Egyszer fázott, másszor lánggal égett;
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyűtt vonóbul bot;
Szív és pohár tele búval borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal!

Véred forrjon mint az örvény árja,
 Rendüljön meg a velő agyadban,
 Szemed égjen mint az üstökös láng,
 Húrod zengjen vésznel szilajabban.
 És keményen mint a jég verése,
 Oda lett az emberek vetése —
 Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
 Mikor lesz a nyútt vonóbul bot;
 Szív és pohár tele búval borral,
 Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal!

Tanulj dalt a zengő zivatartól,
 Mint nyög, ordít, jajgat, sír és bömböl:
 Fákat tép ki és hajókat tördel,
 Életet fojt, vadat és embert öl;
 Háboru van most a nagy világban
 Isten sírja reszket a szent honban.
 Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
 Mikor lesz a nyútt vonóbul bot;
 Szív és pohár tele búval borral,
 Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal!

Kié volt ez elfojtott sohajtság,
 Mi üvölt, sír e vad rohanatban,
 Ki dörömböl az ég boltozatján,
 Mi zokog mint malom a pokolban?
 Hulló angyal, tört szív, örült lélek,
 Vert hadak vagy vakmerő remények?
 Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
 Mikor lesz a nyútt vonóbul bot;
 Szív és pohár tele búval borral,
 Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal!

Mintha újra hallanók a pusztán,
 A lázadt ember vad keserveit,
 Gyilkos testvér botja zuhanását,
 S az első árvák sírbeszédeit,
 A keselynek szárnya csattogását,
 Prometheusz halhatatlan kínját.
 Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
 Mikor lesz a nyútt vonóbul bot;
 Szív és pohár tele búval borral,
 Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal!

A vak csillag, ez a nyomoru föld
 Hadd forogjon keserű levében,
 S annyi bűn, szenny s ábrándok dühétől
 Tisztuljon meg a vihar hevében,
 És hadd jöjjön el Noé bárkája,
 Melly egy új világot zár magába.
 Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
 Mikor lesz a nyútt vonóbul bot;
 Szív és pohár tele búval borral,
 Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal!

Húzd, de mégse, — hagyj békét a húrnak,
 Lesz még egyszer ünnep a világon ;
 Majd ha elfárad a vész haragja,
 S a viszály elvérzik a csatákon,
 Akkor húzd meg újra lelkesedve
 Isteneknek teljék benne kedve.
 Akkor vedd fel újra a vonót,
 És derüljön zordon homlokod.
 Szűd teljék meg az öröm borával,
 Húzd, s ne gondolj a világ gondjával.

(1854.)

TARTALOMJEGYZÉK.

	<i>Lap</i>
Kis gyermek halálára	3
Párja nincs	3
A gyászkendő	4
Hedvig	4
Illus panasza	8
Haj, száj, szem	8
Pusztá csárda	8
Laboda kedve	9
Gábor diák	10
A váró ifju	11
Fekete szem	12
Kék szem	12
András és Béla	12
A szeretők	13
Pásztorlány dala	13
Salamon	14
Az elhagyott leány	15
Tükör	15
Szép Ilonka	16
A kis leány baja	19
Idához	19
Szózat	20
Késő vágó	20
Ő	21
Liszt Ferenchez	21
Petike	23
Az élő szobor	24
Névnapra	25
Fóti dal	26
Feledés	29
Mák Bandi	29
Laurához	31
Keserű pohár	32
Honszeretet	32
Szabad föld	34
Tót deák dala	35

	<i>Lap</i>
Ábránd	36
A merengőhöz	37
Hymnus	38
A szegény asszony könyve	39
Harci dal	41
Emlékkönyvbe	42
Mint a földmivelő	42
A vén cigány	42

